

5.3.2 Het fiscale rechtsbeschermingssysteem

Valt er niet te ontkomen aan een vage, gecompliceerde belastingwetgeving, dan dient de belastingbetaler op zijn minst verzekerd te zijn van voldoende fiscaal - juridische ondersteuning bij een fiscaal geschil. Deze ondersteuning is soms hard nodig voor het vinden van de enig juiste wetsinterpretatie en - toepassing en dáár gaat het bij veel fiscale geschillen om.

Een gratis rechtsbijstand of een actievere rol van de rechter zijn soms van groot belang voor de belastingbetaler. Aan een actieve rol van de fiscale rechter zijn echter risico's verbonden. Vooral in die gevallen waarin een geschil het vinden van de enig juiste wetsinterpretatie en - toepassing betreft, zou het griffierecht moeten worden afgeschaft, omdat dit recht in dergelijke gevallen onterecht wordt geheven. De interpretatie van de vage termen in de belastingwetgeving wordt immers min of meer bewust overgelaten aan de belastingpraktijk. Dit impliceert dat de Staat de kosten voor eigen rekening neemt, indien deze interpretatie in de praktijk voor geschillen zorgt.

Een adequate ondersteuning van belastingbetalers is ook mogelijk via een systeem van fiscale rechtsbijstandsverzekering. Deze rechtsbijstandsverzekering zou het bestaande systeem van het vergoeden van proceskosten kunnen vervangen. Van de belastingbetaler zou (op vrijwillige basis) kunnen worden verwacht dat hij bijdraagt aan de financiering van een dergelijke verzekering via het betalen van een verzekeringspremie. De hoogte ervan kan worden bepaald aan de hand van zijn onzuiver inkomen en tegelijkertijd met de te betalen belasting kunnen worden geïncasseerd. De hoogte van de te betalen premie dient echter laag te zijn, want de Staat is verantwoordelijk voor de gevolgen van een belastingstelsel dat geschillen uitlokt. Hij zal de tekorten in de verzekeringskas zonodig moeten aanvullen. Immers, ook in het huidige rechtspraktijk krijgt hij te maken met de proceskosten van de belastingbetaler.

Misbruik van recht kan worden tegengegaan door geschillen ter advies voor te leggen aan een commissie, waarin deskundigen uit het maatschappelijk veld beoordelen of de interpretatie van belastingregels terecht een geschil oproept. Deze deskundigen moeten voldoende fiscaal- juridisch onderlegd zijn én voeling hebben met de belastingpraktijk. Dat wil zeggen: met het intern functioneren van de belastingdienst en met de maatschappelijke realiteit van belastingbetalers. Vermelde commissie kan een advies uitbrengen. Houdt dit advies in dat een geschil het voeren van een procedure rechtvaardigt, dan moeten de kosten daarvan voor rekening komen van verzekeraar. In andere gevallen zouden de kosten van een procedure in beginsel voor rekening moeten komen van de belastingbetaler. Krijgt hij achteraf voor wat betreft zijn standpunt toch zijn gelijk, dan dienen de kosten van een fiscale procedure, inclusief die van deskundige bijstand, alsnog aan hem vergoed te worden.

De enquête toont aan dat er in de praktijk grote behoefte is aan een snelle rechtsvorming en -vinding; aan mogelijkheden van een fiscaal kort- geding en/of een proefprocedure, waarvoor partijen ook vrijwillig kunnen kiezen.